

Göta hovrätts dom gör ingen skillnad

15 augusti, 2013

När Göta hovrätt satte en kolsyrepatron till jordgubbsaftens blev det fart på ett antal utgivare.

Ansvariga på Göteborgs-Posten, Norrtelje Tidning, Riksdag & Departement och några till borde i stället för att ändra reglerna för läsarkommentarer på sina webbplatser hållt upp en gin och tonic att läppja på i förvisning om att grundlagsskyddet inte rubbats med hovrättens beslut.

Kolsyran består av en dom från februari i år. Enligt hovrätten borde tingsrätten i Linköping ha tagit upp ett förtalsmål. Men talan från den som ansett sig förtalad avvisades eftersom kommentaren hade godkänts av redaktionen för Juridikbloggen som omfattas av yttrandefrihetsgrundlagen. Därmed ska målet avgöras enligt de processregler som gäller enligt tryckfrihetsförordningen, bland annat med medverkan av jury. Hovrätten däremot anser att eftersom det av layouten på webbplatsen inte framgår att inlägget är modererat omfattas det inte av yttrandefrihetsgrundlagen. Därmed faller enligt hovrätten grundlagsskyddet även för övrigt material och för webbplatsen som sådan. Hovrätten återförvisar därför målet till tingsrätten för avgörande i sak. Många befarade att domen innebar att grundlagsskyddet för alla webbplatser med omodererade läsarkommentarer upphört och att därmed ensamansvaret upphört.

Domarna vid Linköpings tingsrätt bör när de tar upp målet igen, om det nu inte hamnar i Högsta domstolen, vidhålla uppfattningen att inlägget ska prövas enligt yttrandefrihetsgrundlagarnas regler.

När ett enskilt inlägg på en webbplats ska prövas rättsligt är det de faktiska förhållandena som är avgörande och inte om det finns en mer eller mindre tydlig grafisk markering. Det kan åskådliggöras med åtalet mot Aftonbladet.se för hets mot folkgrupp 2002. Under förberedelserna inför rättegången hävdade tidningen först att en antisemitisk kommentar inte hade förhandsmodererats. Det var därför den som skrivit kommentaren som skulle ställas till svars och inte tidningen. Vid de förberedande förhandlingarna framkom att inlägget var modererat och därför blev till sist utgivaren Kalle Jungkvist åtalad och också fälld för hets mot folkgrupp.

Justitiekanslern (JK) som är exklusiv åklagare i yttrandefrihetsmål ser i första hand till de faktiska förhållandena. Om det inte klart framgår på webbplatsen om en kommentar är modererad eller inte görs efterforskningar för att undvika att JK gör sig skyldig till fel genom att väcka åtal när det inte ankommer på JK att göra det. Enligt JK är det ytterst sällan det uppstår problem att avgöra om en kommentar är modererad eller inte. Ett JK beslut från juli i år kan också ses som en subtil tillrättavisning av hovrätten även om JK i beslutet konstaterar att i det aktuella fallet är det tillräckligt tydligt vad som är omodererade läsarkommentarer och vad som utgör redaktionellt material.

De gällande bestämmelserna om vad som gäller för databaser saknar visserligen pregnans och kan tolkas på det strikta och stirriga sätt som Hovrätten gör. Den så kallade databasregeln tillkom före internets genombrott och behöver tydliggöras vilket också Yttrandefrihetskommittén föreslår. Men själva kärnan i reglerna kan inte missförstås vilket också framgår av förarbetena. Varje artikel, varje ord och bokstav som publiceras i databaser med grundlagsskydd och som är godkända av utgivaren ska prövas enligt den särskilda processordningen i tryckfrihetsförordningen. Det förhållandet att det saknas en grafisk markering rubbar inte heller de övriga grundlagsreglerna till exempel vad gäller skyddet för uppgiftslämnare. För att inte göra sig skyldig till rättegångsfel genom att pröva ett yttrandefrihetsmål som ett vanligt brottmål bör tingsrätten i Linköping vägra pröva målet i sak. Kort och gott bör domstolen ignorera hovrättens bakläxa.

Även om en tingsrätt bör beakta hovrätternas utslag behöver de inte tillmäta dem någon avgörande vikt. Domar i våra sex hovrätter utgör ingen rättskälla utan varje domstol har att göra en självständig prövning i varje enskilt fall. Våra domare bör utnyttja denna rättighet i synnerhet när det gäller grundlagreglerade rättigheter. Domstolarnas självständighet markeras också genom att de enligt regeringsformen har rätt att bortse från lagar om domstolen finner att en tillämpning skulle strida mot grundläggande rättigheter. Inte ens Högsta domstolens beslut är huggna i form av en kvarnsten som kan hängas runt halsen på domarna i underrätterna. Visserligen är HD prejudikatsbildade men underrätterna måste inte slaviskt följa tidigare HD-domar. Som HD själv skriver i en dom har domstolarna möjlighet att tillämpa lagen på ett annat sätt än HD gjort. Det gäller bara för dem att argumentera i sak.

Svenska utgivare kan lugnt sitta kvar i bersån med sin gin och tonic. Men det utesluter inte att de tydligt bör informera läsarna om vilka inlägg som är modererade och vilka som inte är det.

Än viktigare är att de läsare som vill skriva ett inlägg nyktert och entydigt blir upplysta om när de skyddas av yttrandefrihetsgrundlagarna och när de skriver under eget ansvar. Men det är mer en lämplighets- och pressetiskfråga än en rättslig.

Nils Funcke

KOMMENTARER

Det finns 0 kommentarer på sidan.

Kommentera